

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN İŞYERİ EĞİTİMİ ÖĞRENME ÜRÜNLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

AN EVALUATION OF LEARNING OUTCOMES OF WORKPLACE TRAINING
OF STUDENTS IN VOCATIONAL COLLEGES

Oktay Cem ADIGÜZEL*

ÖZET: Öğrenim yaşamımız içerisinde belki de birçoğumuz neleri ne kadar öğrendiğimizi, bunları nasıl öğrendiğimizi ve daha neler öğrenmemiz gerektiğini yeterince sorgulayamıyoruz. Okullardaki öğrenim yaşamı, bazen bu soruların cevapları tam olarak verilemeden alınan diplomalar ile sınırlı kalabiliyor. Mesleki-teknik eğitimde önemli bir yere sahip olan işyeri eğitimlerinde ise bu soruların cevapları verilemeden başarı beklemek oldukça güç görünüyor. Mesleki ve teknik eğitimde, iş dünyasının beklentileri ve öğrenci ilgi-ihyaçları ile örtüşen öğrenme ürünlerinin oluşumunun sağlanması, gerek ülke ekonomisinin gelişmesinde, gerek mesleki eğitim sonrası istihdamın kolaylaşmasında, gerekse işlerinde mutlu bireyler yaratılarak toplumsal huzurun sağlanmasında oldukça önemlidir. Bu çalışmada, meslek yüksekokulu teknik bölümü programları öğrencilerinin stajlar kapsamında işyerlerinde geliştirdikleri bilgi ve becerilerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin öğrenme ürünlerine yönelik bir anket formu hazırlanmış ve uygulanarak sonuçları tartışılmıştır. Analizler sonrasında öğrencilerin öğrenme ürünlerinin üç temel alanda: iş dünyasının işleyişini kavrama; kişisel gelişim ve kariyer planlaması gerçekleştirme; alana ilişkin kuramsal bilgi ve uygulama becerileri kazanma olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanayi Ortaklı Eğitim, Öğrenme Ürünleri, Meslek Yüksek Okulları, Stajlar

ABSTRACT: In our education life, most of us do not question sufficiently what, how much, and how we learn and what we need to learn. Education life in schools might be limited to certificates received without answering these questions fully. It seems difficult to expect success without answering these question in practical training at industrial institutions which are important for vocational education,. In vocational and technical education, it is important to reach an overlap between the learning outcomes and the expectations of business world and students' interests-needs in terms of developing national economy, facilitating employment after vocational education, and keeping social peace through job satisfaction. This study aims to analyze the skills and knowledge developed by the students in technical departments of vocational colleges during workplace training. Therefore, a questionnaire related to students learning outcomes is prepared and applied. After the application of the questionnaire, the results are discussed. As a result of the data analysis in the study, the learning outcomes that occur during industry-partnered education are found to fall into three main areas: understanding the business world; achieving personal development and career planning; acquiring the practical skills and institutional knowledge in the related field.

Key-Words: Industry-Partnered Education, Learning Outcome, Vocational Colleges, University-Industry Cooperation

1. GİRİŞ

Mesleki ve teknik eğitimin temel amacı, bireye, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeterliliğini kazandırmak, temel işlevi ise bireyin parasal kazanç elde etmesini, böylece sosyal ve ekonomik yönden topluma yararlı olmasını sağlamaktır (Alkan, 1999). Bu işlevi ile mesleki ve teknik eğitim, yetiştirdiği insan gücünün nitelikleri ile ülkenin ekonomik kalkınmasını büyük ölçüde etkileme gücüne sahiptir ve bu nedenle de gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri içerisinde orta ve yükseköğretim düzeyinde mesleki ve teknik eğitime özel bir önem verilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise daha güçlü bir ekonomi ve daha hızlı bir toplumsal kalkınma için gereksinim duyulan daha nitelikli iş gücünün sağlanması amacıyla mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesine çaba gösterilmektedir (Sağlam & Adıgüzel, 2007).

Bilimdeki gelişmelere paralel olarak Türk ekonomisinin gelişmiş ülkeler ile küresel dünya pazarında rekabet edebilmesi için, mesleki yeterlilikleri yüksek, iş dünyasını yakından tanıyan ve iş dünyasına hızla uyum sağlayabilecek insangücünün yetiştirebilmesi hayati önem taşımaktadır. Söz konusu niteliklere sahip insangücünün mesleki eğitim kurumları ve sanayi arasında etkili bir işbirliği kurulmaksızın gerçekleştirilmesi oldukça güçtür. İş dünyası ile ortaklaşa planlanan mesleki eğitim programları, öğrencilerin eğitim kurumlarından iş dünyasına geçişlerini kolaylaştırmakta ve istihdamı artırarak ülkelerin ekonomik gelişimlerine katkıda bulunmaktadır (Mndebele ve Ephraim, 2008). Bu bağlamda Türk sanayisinin küreselleşen dünya pazarında gelişebilme çabası, mesleki yükseköğretim kurumlarını oldukça önemli hale getirmiştir.

Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde, nitelikli insangücünün yetiştirilebilmesi için en önemli eğitim kurumlarından birisi de meslek yüksekokullarıdır. Günümüzde iki yıllık eğitim programları doğrultusunda meslek eğitimi veren bu kurumların temel amacı, iş yaşamının gereksinim duyduğu, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilecek ve kaliteli üretimi gerçekleştirebilecek yüksek nitelikli ara insan gücünün

yetiştirilmesini sağlamaktır. Mezunlarının tekniker unvanı aldığı meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin, teknisyenlerden daha fazla teorik bilgiye, mühendislerden ise daha fazla uygulama becerisine sahip olabilmeleri amaçlanmaktadır. Meslek yüksekokulu mezunlarının bu becerilere sahip olabilmelerinde ise üniversite-sanayi işbirliği ile kurulan eğitim amaçlı ortaklıklarda oldukça önem kazanmaktadır.

Üniversite-sanayi işbirliği ve bu işbirliğinin kurumsallaşması, ulusal yenilenme ve gelişme politikalarının da temel tabanını oluşturmaktadır (Apay, 2004). Hızla gelişen teknoloji beraberinde iş dünyasının da gereksinimlerini değiştirmekte ve mesleki eğitimin işletmeler ile paydaş olarak düzenlenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Lai ve Lo, 2008). Yapılan araştırmalarda mesleki eğitim kurumlarındaki öğrencilerin, öğrenimlerinin bir kısmını işyerlerinde gerçekleştirmelerinin öğrenimleri üzerinde oldukça olumlu katkıların olduğunu ortaya koymaktadır. Arnold ve diğerleri (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırma, işverenlerin, öğrencilerin bireysel gelişim sağlamalarına katkıda buldukları gibi, öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlardaki uzmanlık konularını seçmelerine ve bu yöndeki bilgi ve beceri gelişimlerine katkıda bulduklarını göstermektedir (Akt: Bennett ve diğerleri, 2008).

Üniversite ve sanayi arasında geliştirilen ilişkiler esas olarak iki model kapsamında yürütülmektedir. Birinci modelde, eğitim programı, okul-işletme ortaklığına dayanmakta ve işletmeler, mesleki eğitimde etkin birer paydaş olarak görev almaktadırlar. Genellikle, ileri derecede sanayileşmiş ülkelerde uygulanan bu model kapsamında, yükseköğretim kurumları, öğrencilerine, işletmeler ile ortak oluşturulan eğitim programları sunabilmekte ve öğrenciler, öğrenimlerinin önemli bir kısmını işletmelerde geçirebilmektedirler. İkinci modelde ise, eğitim programı, ağırlıklı olarak akademik eğitim yolu ile üniversiteler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu akademik eğitimin yanı sıra, eğitim programlarında, tatil dönemlerini kapsayan kısa süreli sanayi ortaklı eğitimde yer almaktadır. Türkiye'deki mevcut devlet meslek yüksekokulları eğitim programlarında ise ikinci modele giren, akademik eğitim ağırlıklı bir program uygulanmaktadır. Bu program kapsamında sanayi ile oluşturulan eğitim ortaklıkları

öğrencilerin tatil dönemlerindeki süre içerisinde gerçekleştirilmektedir. Eğitim programları içerisinde “Staj” olarak adlandırılan ve mezun olunabilmesi için zorunlu kılınan bu zaman diliminde öğrenciler belirli dönemlerde 30 işgünü boyunca sanayi kuruluşlarında öğrenimlerine devam etmektedirler.

Meslek eğitimi kapsamında işletmelere gönderilen bu öğrenciler işletmelerde buldukları süre boyunca farklı beceriler edinebilmektedirler. Stasze, Ramsey ve Eden (1995), işyerlerinde edinilen becerileri: temel becerileri de kapsayan genel beceriler, karmaşık düşünme becerileri ve işe ilişkin genel beceriler olarak üç gruba ayırmışlardır. Bu grupta genel becerileri: okuma, yazma ve matematiksel işlemler yapabilme; karmaşık düşünsel becerileri: planlama, karar verme, değerlendirme yapabilme ve problem çözümünde farklı yollar seçebilme; işe ilişkin genel becerileri de: sorumluluk üstlenebilme, sosyal olabilme, kendini yönetebilme ve ortak çalışma becerileri geliştirebilme olarak tanımlamışlardır (Akt: Lai ve Lo, 2008). Diğer taraftan, Lauglo (2005)’da, iş ortamında edinilen becerileri çekirdek beceriler olarak sınıflandırmış ve bunları sorumluluk üstlenebilme, yaratıcı düşünebilme, problem çözebilme, karar verebilme, diğer kişiler veya gruplarla çalışabilme becerileri olarak sıralamıştır (Akt: Lai ve Lo, 2008). Crebert ve diğerleri (2004) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada da öğrencilerin işyerlerinde çalışma ekipleri içerisinde bulunmalarının önemi vurgulanmış ve öğrencilerin bu süreçte, eleştirel düşünebilme, karar verebilme, ikna edebilme, işbirliğinde bulunabilme ve diğer birçok mesleki beceriler edinebildikleri belirtilmiştir (Akt: R. Bennett et diğerleri 2008).

Tüm bu sınıflandırmalar dikkate alınarak, çalışma kapsamında meslek yüksekokulu öğrencilerinin işyerlerinde edindikleri bilgi ve becerilerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışma kapsamında, “meslek yüksekokulu öğrencileri stajları süresince işletmelerde hangi tür bilgi ve becerileri elde etmektedirler?” sorusuna cevap aranmıştır. Meslek yüksekokulu teknik bölüm programları ile sınırlandırılan bu çalışmada, öğrencilerin stajları süresince edindikleri bilgi ve beceriler doğrultusunda meslek yüksekokulları ve sanayi arasındaki eğitim ortaklıklarının etkililiğinin de tartışılması hedeflenmiştir.

2. YÖNTEM

Çalışma betimsel türde bir araştırma olup, tarama modeli kapsamında anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada stajlar süresince oluşan kazanımların öğrenci görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesine yönelik nicel veriler toplanmıştır. Bu kapsamda olası kazanımları içeren bir anket formu geliştirilmiş ve meslek yüksekokulu öğrencileri ile uygulanmıştır.

2.1. Katılımcılar

Araştırma, 2007–2008 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi, Porsuk Meslek Yüksekokulu teknik bölümlerindeki programlarında öğrenim gören öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya meslek yüksekokulunda ikinci sınıf öğrencisi olan 13’ü bayan, 95’i erkek toplam 108 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların 30%’i Endüstriyel Elektronik; 25%’i Makine Resim Konstrüksiyon; 18%’i Raylı Sistemler Elektronik; 15%’i Endüstriyel Kalıpcılık; 12%’si Raylı Sistemler Makine programı öğrencilerinden oluşmaktadır. Tablo 1, katılımcıların genel dağılımını göstermektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Programlara Göre Dağılımları

<i>Öğrencilerin öğrenim gördükleri programlara göre dağılımları</i>	<i>Katılımcı sayısı</i>	<i>Yüzde (%)</i>
<i>Endüstriyel Elektronik</i>	33	30
<i>Makine Resim Konstrüksiyon</i>	27	25
<i>Raylı Sistemler Elektronik</i>	19	18
<i>Endüstriyel Kalıpcılık</i>	16	15
<i>Raylı Sistemler Makine</i>	13	12
<i>Toplam</i>	108	100

Araştırmaya katılan meslek yüksekokulu öğrencilerinin 28%’i stajlarını 250 ve üstü çalışanın bulunduğu büyük ölçekli işletmelerde; 11%’i 100–249 ve 21%’i 50–99 çalışanın bulunduğu orta ölçekli işletmelerde; 20%’si 20–49 ve 20%’si 1–19 çalışanın bulunduğu küçük ölçekli işletmelerde gerçekleştirmişlerdir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanması için bir anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formunun birinci bölümünde katılımcıların genel özelliklerine ilişkin sorulara yer verilmiştir. Anket formunun ikinci bölümünde ise öğrencilerin staj süresince elde edebilecekleri olası kazanımlar dördümlük likert formunda düzenlenerek öğrenci değerlendirmelerine sunulmuştur. Maddelerin oluşturulabilmesi için alanyazın taramasından ve öğrenciler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden faydalanılmıştır. Oluşturulan anket formu meslek yüksekokulu öğretim elemanlarına gönderilmiş ve uzman görüşleri alınmıştır. Farklı alanlardan 5 öğretim elemanı görüşlerini bildirmişlerdir. Uzman raporları doğrultusunda maddeler yeniden gözden geçirilmiş ve düzenlenmiştir. Düzenlenen anket formu, meslek yüksekokulunda çoğaltılarak teknik bölümlerindeki programların öğretim elemanlarına öğrenci sayıları dikkate alınarak teslim edilmiştir. Öğretim elemanları tarafından uygulanan anket formlarından 108 anket formu cevaplandırılarak teslim edilmiştir.

2.3. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Uygulama sonrası veriler istatistiksel analize tabi tutulmuşlardır. Bunun için betimsel istatistiklerden faydalanılarak, frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (S) değerleri hesaplanmıştır. Aritmetik ortalamaların sözel anlatımla yorumlanabilmesi için ortalama aralık değeri 0,75 olarak alınmıştır. Ortalama ağırlık değerine göre seçeneklerin derecelendirme ve puanlama sınırları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Derecelendirme ve Puanlama Sınırları

<i>Verilen ağırlık</i>	<i>Seçenekler</i>	<i>Puanlama Sınırları</i>
1	<i>Kesinlikle katılmıyorum</i>	$1 \leq \bar{X} \leq 1,75$
2	<i>Katılmıyorum</i>	$1,76 \leq \bar{X} \leq 2,50$
3	<i>Katılıyorum</i>	$2,51 \leq \bar{X} \leq 3,25$
4	<i>Kesinlikle katılıyorum</i>	$3,26 \leq \bar{X} \leq 4,00$

Öğrenci görüşlerinin, öğrencilerin öğrenim gördükleri alanları ve stajlarını gerçekleştirdikleri işletmelerin büyüklükleri gibi bağımsız değişkenlere göre farklılaşmış farklılaşmadıklarını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler için anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir. Bu analizlerin yanı sıra anket maddelerinin güvenilirlik boyutu da incelenmiş ve maddelerin güvenilirlik katsayısının (Cronbach Alpha) 0.93 olduğu belirlenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma verilerinin analizleri sonucu stajlar süresinde öğrenim ürünlerinin üç temel alanda olduğu tespit edilmiştir. Bu alanlar:

1. İş dünyasının işleyişini kavrama ($\bar{X}=3,17$ $S=0,53$)
2. Kişisel gelişim ve kariyer planlaması gerçekleştirme ($\bar{X}=3,16$; $S=0,50$);
3. Alana yönelik kuramsal bilgi ve uygulama becerileri kazanma ($\bar{X}=3,06$; $S=0,58$)'dır.

Tablo 3'de bu ana temaların aritmetik ortalama puanları ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Tablo 3. Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Stajlar Süresinde Oluşan Öğrenme Ürünleri

<i>KAZANIMLAR</i>	<i>F</i>	<i>\bar{X}</i>	<i>S</i>
<i>İş dünyasının işleyişinin kavranmasına ilişkin öğrenme ürünleri</i>	108	3,17	0,53
<i>Kişisel gelişim ve kariyer planlaması gerçekleştirilmesine ilişkin öğrenme ürünleri</i>	108	3,16	0,50
<i>Alana yönelik kuramsal bilgi ve uygulama becerilerinin edinimine ilişkin öğrenme ürünleri</i>	108	3,06	0,58
<i>Toplam</i>	108		

Tablo 3'te de belirtildiği gibi, öğrencilerin işletmelerde gerçekleştirdiğini ifade ettikleri öğrenme ürünlerinin aritmetik puanları ortalamalarının $2,51 \leq \bar{X} \leq 3,25$ aralığında gerçekleştiği görülmektedir. Değerlendirme sonuçlarına göre, öğrenciler bu üç alanda gerçekleşen öğrenme ürünlerine katıldıklarını ifade etmişlerdir.

3.1. İş dünyasının İşleyişinin Kavranmasına İlişkin Öğrenme Ürünleri

Öğrenciler ile gerçekleştirilen anket sonrasında, iş dünyasının işleyişinin kavranmasına ilişkin öğrenme ürünlerinin en yüksek aritmetik ortalama puanına sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 4. İş dünyasının İşleyişinin Kavranmasına İlişkin Öğrenme Ürünleri

<i>İş dünyasının işleyişinin kavranmasına ilişkin öğrenme ürünleri</i>	<i>F</i>	<i>\bar{X}</i>	<i>S</i>
<i>İş yaşamının çalışma koşulları hakkında bilgi sahibi olma</i>	108	3,40	0,68
<i>İş yaşamındaki ast-üst ilişkileri konusunda fikir sahibi olma</i>	108	3,28	0,67
<i>Mesleğe ilişkin somut bilgiler edinme</i>	108	3,16	0,75
<i>Ekip yönetimi konusunda beceri kazanma</i>	108	3,15	0,75
<i>Teknikerin işletmede önemini kavrama</i>	108	3,14	0,70
<i>Proje planlaması ve yönetimi konusunda deneyim kazanma</i>	108	2,88	0,86

Tablo 4'te görüldüğü gibi, öğrenciler, stajları süresince iş yaşamının çalışma koşulları hakkında bilgi edindikleri ($\bar{X}=3,40$) ve iş yaşamında ast-üst ilişkileri konusunda fikir sahibi oldukları ($\bar{X}=3,28$) yönündeki öğrenme ürünlerine kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra öğrenciler, stajları süresince sırasıyla: mesleğin genel görünümüne ilişkin bilgiler elde ettiklerini ($\bar{X}=3,16$); ekip yönetimi konusunda tecrübe kazandıklarını ($\bar{X}=3,15$); teknikerin işletme içerisinde hangi öneme sahip olduğunu fark ettiklerini ($\bar{X}=3,14$) ve proje planlaması-yürütmesi konularında deneyim kazandıklarını ($\bar{X}=2,88$) belirtmişlerdir.

Öğrenciler tarafından edinilen bu kazanımların öğrencilerin alanlarına göre farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiş ve öğrenme ürünlerinin, öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri alanlara göre farklılaşmadıkları tespit edilmiştir ($F_{(4,103)}=0,189$; $p=0,944$ $p > .05$).

Öğrenciler tarafından oluşturulan öğrenme ürünlerinin işletme büyüklüklerine göre farklılaşıp farklılaşmadıklarının belirlenebilmesi için de tek yönlü varyans analizi tekrar edilmiş ve bu öğrenme ürünleri ile işletme büyüklükleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F_{(4,103)}=0,39$; $p=0,813$ $p > .05$).

Bu sonuçlar, öğrencilerin işletmelerdeki eğitimleri sonrası gerçekleşen iş dünyasının işleyişinin kavranmasına ilişkin öğrenme ürünlerinin, öğrencilerin öğrenim gördükleri

alanlara ve işletme büyüklüklerine göre anlamlı bir fark olacak kadar bağlı olmadığını ortaya koymuştur.

Öğrencilerin tamamının işletmelerde geçirdikleri eğitim sürecinin, özellikle öğrencilerin ileride çalışacakları iş ortamını tanımalarında ve bu ortamlardaki ilişkilerin nasıl gerçekleştiğini gözlemlenmelerinde faydalı olduğu görülmüştür. Bu iki öğrenme ürününün, öğrencilerin işletmelerde gerçekleştirdikleri iş dünyasının işleyişinin kavranmasına ilişkin öğrenme ürünleri arasında ise daha ön plana çıktığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplar içerisinde en düşük aritmetik ortalama puanının ise “proje planlaması ve yönetimi konusunda deneyim kazanma” alanında gerçekleştiği görülmüştür. Bu durum öğrencilerin proje planlaması ve yönetimi alanında işletme içerisinde yeteri kadar sorumluluk alamadıklarının bir göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır. Buna karşılık öğrencilerin işletmelerde buldukları sürenin 30 işgünü ile sınırlandırılmış olduğu dikkate alındığında bu sürenin bir proje içerisinde yer almak için yeterli olmadığı ve öğrencilerin bu nedende dolayı bu maddeye diğerlerine oranla daha düşük puan verdikleri güçlü bir olasılık olarak görülmektedir.

3.2. Kişisel Gelişim ve Kariyer Planlaması Gerçekleştirilmesine İlişkin Öğrenme Ürünleri

Öğrenciler ile gerçekleştirilen anket sonrasında diğer öğrenme ürünlerinin en yoğun olarak kişisel gelişim ve kariyer planlaması gerçekleştirilmesine ilişkin alanlarda gerçekleştiği tespit edilmiştir. Tablo 5, öğrencilerin bu alana ait gerçekleşen öğrenme ürünlerini göstermektedir.

Tablo 5. *Kişisel Gelişim ve Kariyer Planlaması Gerçekleştirmeye Yönelik Öğrenme Ürünleri*

Kişisel gelişim ve kariyer planlaması gerçekleştirmeye yönelik öğrenme ürünleri	F	\bar{X}	S
<i>Özgüven kazanma</i>	108	3,24	0,64
<i>İletişim becerilerinin geliştirilmesi</i>	108	3,23	0,65
<i>Okul sonrası sürdürülecek mesleğe ilişkin fikir sahibi olma</i>	108	3,21	0,66
<i>Mesleğe dönük ilginin artması</i>	108	3,19	0,70
<i>İleriye dönük kariyer basamakları konusunda fikir sahibi olma</i>	108	3,12	0,78
<i>Profesyonellik konusunda fikir sahibi olma</i>	108	3,09	0,77
<i>Eğitim görülen işletmede okul sonrası istihdam edilebileceğinin farkına varma</i>	108	3,02	0,78

Tablo 5'te görüldüğü gibi, öğrenciler stajları süresince özellikle meslek alanında çalışabilmek için özgüven kazandıklarını ($\bar{X}=3,24$) ve iletişim becerilerini geliştirdiklerini ($\bar{X}=3,23$) belirtmişlerdir. Bu kazanımların yanı sıra öğrenciler, okul sonrası sürdürecekleri mesleğe ilişkin fikir sahibi olduklarını ($\bar{X}=3,21$); mesleklerine yönelik ilgilerinin arttığını ($\bar{X}=3,19$); ilerideki kariyer basamakları hakkında fikir sahibi olduklarını ($\bar{X}=3,12$); profesyonelliği öğrendiklerini ($\bar{X}=3,09$) belirtmişlerdir. Öğrenciler ayrıca eğitim gördükleri işletmelerde okul sonrası istihdam edilebileceklerinin farkına vardıklarını belirtmişlerdir ($\bar{X}=3,02$).

Öğrenciler tarafından edinilen bu öğrenme ürünlerinin öncelikle öğrencilerin alanlarına göre farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiş ve öğrenme ürünleri ile öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri alanlar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($F_{(4,103)}=1,59$; $p=0,182$ $p > .05$).

Öğrenme ürünlerinin işletme büyüklüklerine göre farklılaşıp farklılaşmadıklarının belirlenebilmesi için tek yönlü varyans analizi tekrar edilmiş ve bu öğrenme ürünleri ile işletme büyüklükleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F_{(4,103)}=0,48$; $p=0,748$ $p > .05$).

Araştırma sonuçlarında, öğrencilerin iş dünyasının işleyişinin kavranmasına ilişkin öğrenme ürünlerine paralel olarak öğrencilerin kişisel gelişim ve kariyer planlaması gerçekleştirmeye yönelik öğrenme ürünlerinin de öğrenim görülen alan ve işletme büyüklüğünden bağımsız olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin tamamının işletmelerde geçirdikleri eğitim sürecinin, özellikle, öğrencilerin özgüven kazanmalarında, iletişim becerilerini geliştirmelerinde ve ileride meslek alanlarının hangi dalında çalışabilecekleri konusunda bir bakış açısı edinmelerinde faydalı olduğu tespit edilmiştir.

3.3. Alana Yönelik Kuramsal Bilgi ve Uygulama Becerilerinin Edinimine İlişkin Öğrenme Ürünleri

Öğrenciler ile gerçekleştirilen çalışma sonrasında diğer bir öğrenme ürününün meslek alanına yönelik kuramsal bilgi ve uygulama becerilerinin edinimine ilişkin olduğu tespit edilmiştir. Tablo 6, öğrencilerin bu alana ait hangi öğrenme ürünleri elde ettikleri göstermektedir.

Tablo 6. Alana Yönelik Kuramsal Bilgi ve Uygulama Becerilerinin Edinimine İlişkin Öğrenme Ürünleri

<i>Alana yönelik kuramsal bilgi ve uygulama becerilerinin edinimine ilişkin öğrenme ürünleri</i>	<i>F</i>	\bar{X}	<i>S</i>
<i>Meslek alanına ilişkin yeni terimler öğrenme</i>	108	3,24	0,65
<i>Alan ile ilgili yeni araç ve gereçlerin kullanımını öğrenme</i>	108	3,21	0,76
<i>Alan ile ilgili yeni yöntem ve teknikler öğrenme</i>	108	3,10	0,78
<i>Okulda öğrenilen bilgileri pekiştirme</i>	108	3,05	0,84
<i>Akademik bilgiler ile işletmedeki uygulamaların birbirini tamamladığını fark etme</i>	108	2,89	0,89
<i>Akademik bilgileri uygulama imkânı bulma</i>	108	2,85	0,88

Tablo 6’te görüldüğü gibi, öğrenciler stajları süresince sırasıyla: meslek alanına ilişkin yeni terimler öğrendiklerini ($\bar{X}=3,24$); alanlarıyla ilişkili yeni araç ve gereçlerin kullanımlarını gördüklerini ($\bar{X}=3,21$) belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra öğrenciler, alanlarındaki problemlerin çözümüne ilişkin yeni yöntem ve teknikleri öğrendikleri ($\bar{X}=3,10$); akademik bilgilerini pekiştirdikleri ($\bar{X}=3,05$) bildirmişlerdir. Öğrenciler ayrıca akademik bilgiler ile işletmedeki uygulamaların birbirlerini tamamladıklarını fark ettiklerini ($\bar{X}=2,89$) ve işletmelerde akademik bilgilerini uygulama imkânı bulduklarını belirtmişlerdir ($\bar{X}=2,85$).

Öğrenciler tarafından edinilen bu bilgi ve becerilerin öncelikle öğrencilerin alanlarına göre farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi

gerçekleştirilmiş ve edinilen kazanımlar ile öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri alanlar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($F_{(4,103)}=1,59$; $p=0,182$ $p > .05$).

Öğrenciler tarafından alana yönelik kuramsal bilgi ve uygulama becerilerinin edinimine ilişkin öğrenme ürünlerinin işletme büyüklüklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi için tek yönlü varyans analizi tekrar edilmiş ve bu öğrenme ürünleri ile işletme büyüklükleri ile arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($F_{(4,103)}=0,54$; $p= 0,704$ $p > .05$).

Bu sonuçlar diğer öğrenme ürünlerinde olduğu gibi öğrencilerin alana yönelik kuramsal bilgi ve uygulama becerilerinin ediniminde de öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlar ve işletme büyüklüklerinden bağımsız olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin alana yönelik kuramsal bilgi ve uygulama becerilerinin edinimi kapsamında ağırlıklı olarak meslek alanlarına ilişkin terim ve kavramların öğrenildiği, yeni araç-gereçlerin kullanımlarının öğrenildiği ön plana çıktığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplar içerisinde ki en düşük aritmetik ortalama puanının ise “akademik bilgiler ile işletmedeki uygulamaların birbirini tamamladığını fark etme” ve “akademik bilgileri uygulama imkânı bulma” maddeleri olduğu görülmüştür. Bu durum öğrencilerin işletmede gerçekleştirdikleri çalışmalar ile öğrenim gördükleri program arasında muhtemel uyumsuzlukları olabileceğinin göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma, meslek yüksekokulu öğrencilerinin azami olarak 30 işgünü kapsayan işyeri eğitimleri süresince ne tür bilgi ve becerileri edindikleri üzerine sonuçlar ortaya koymaktadır. Araştırma kapsamında öğrencilerin öğrenme ürünleri farklı başlıklar altında gruplandırılmış olsa da temelde, Stasze, Ramsey ve Eden (1995)'in işyerlerinde kazanılan becerileri sınıflandırırken ortaya koydukları sonuçlar ile büyük oranda örtüşmektedir. Benzer şekilde öğrencilerin işyerlerinde edindikleri bilgi ve beceriler Lauglo (2005)'nin çekirdek beceriler olarak sınıflandırdığı beceriler ile de örtüşmektedir.

Araştırma sonuçları dikkate alındığında, meslek yüksekokulu öğrencilerinin işyerlerinde, alana yönelik kuramsal bilgi ve uygulama becerilerinin edinimine ilişkin öğrenme ürünlerinin, iş dünyasının işleyişini kavramaya yönelik öğrenme ürünleri ile kişisel gelişim ve kariyer planlaması gerçekleştirilmesine ilişkin öğrenme ürünlerine göre daha geri planda kaldığı görülmektedir. Bu duruma eğitim programı kapsamında işletmelerde öngörülen öğrenim süresinin sınırlılığı neden olabileceği gibi, stajların planlanmasından ve yönetiminden kaynaklanan eksikliklerin de neden olabileceği düşünülmektedir.

Şüphesiz ki öğrencilerin işyerlerindeki öğrenimleri süresince iş dünyasına ve bireysel gelişimlerine ilişkin becerileri kazanmaları oldukça önemlidir. Ancak meslek yüksekokullarının amaçları dikkate alındığında işletmelerdeki eğitimlerin, öğrencilerin hem kuramsal bilgilerini hem de uygulama becerilerini geliştirmede daha ön plana çıkması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, otuz işgünü ile sınırlandırılan stajların yapısının değiştirilerek işletmeler ile yapılacak anlaşmalar ile mesleki yüksekokullarındaki eğitimin proje tabanlı olarak yeniden tasarlanması, öğrencilerin işletme içerisinde iş dünyasına ve bireysel gelişimlerine ilişkin beceriler ile birlikte alanlarına ilişkin kuramsal bilgi ve uygulama becerilerini de daha fazla geliştirmelerine olanak sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alkan, C. (1999). Türk Milli Eğitim Sisteminin Mesleki ve Teknik Eğitim Boyutu. *75 yılda eğitim. Türkiye İş Bankası*, 223-237.
- Apay, A. (2004). Üniversite-Sanayi İşbirliği. *Eğitim Kurumu İşletme Diyalogu Konferansı*, 151-153. <http://www.megep.meb.gov.tr> içerisinde 15.10.2008 tarihinde alınmıştır.
- Arnold, J., Loan-Clarke, J., Harrington, A., & Hart, C. (1999). Students' perceptions of competence development in undergraduate business-related degrees. *Studies in Higher Education*, 24(1), 43-59 In R. Bennetta, L. Eagleb, W. Mousleyc and R. A. Choudhurya (2008) (Ed). Reassessing the value of work-experience placements in the context of widening participation in higher education. *Journal of Vocational Education and Training*, 60(2), 105-122.
- Crebert G., Bates M., Bell B., Patrick C. & Cragnolini V. (2004). Developing generic skills at university during work placement and in employment: Graduates' perceptions. *Higher Education Research and Development*, 23 (2), 147-165. In R. Bennetta, L. Eagleb, W. Mousleyc and R. A. Choudhurya (2008) (Ed.). Reassessing the value of work-experience placements in the context of widening participation in higher education *Journal of Vocational Education and Training*, 60(2), 105-122.

- Lai, M.L., & Leslie, N. K. (2008). Perceived workplace competences at three sites on the Chinese Mainland, *Journal of Vocational Education & Training*, 60(2), 189 - 204
- Lauglo, J. (2005). *Vocational secondary education revisited*. In M.L., Lai, & N. K., Leslie (2008) (Ed.). Perceived workplace competences at three sites on the Chinese Mainland, *Journal of Vocational Education & Training*, 60(2), 189 - 204
- Mndebele-Comfort B. S., & Dlamini, E. (2008). High school vocational programmes: self-reported perceptions of vocational teachers in Swaziland, *Journal of Vocational Education & Training*, 60(3), 315 - 325
- Saglam M. & Adiguzel O.C. (2007). Higher education strategies of Turkey and the position of vocational higher education schools. *International Journal of Vocational Education and Training*, 15(2), 71-79
- Stasze, C., Ramsey, K., and Eden, R. (1995). Teaching generic skills. In M.L., Lai, & N. K., Leslie (2008) (Ed.). Perceived workplace competences at three sites on the Chinese Mainland. *Journal of Vocational Education & Training*, 60(2), 189 - 204

İlk alındığı tarih: 28.10.2008

Düzeltilme tarihi: 22.12.2008

Onay tarihi: 16.02.2009